

CZU: 343.6

HĂRȚUIREA STRADALĂ (CATCALLINGUL) CA FORMĂ DE VIOLENȚĂ DE GEN

Anatolie CANANĂU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Drept polițienesc” a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0003-0274-2908

Olga POSTOVAN,

master în drept, asistent universitar,
Catedra „Drept polițienesc” a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-1629-4299

Rezumat

Hărțuirea stradală (catcallingul) este apreciată ca fiind o problemă actuală, deosebit de importantă, pentru majoritatea statelor, inclusiv pentru Republica Moldova, deși există puține date oficiale care să indice proporțiile reale ale acestui fenomen, fapt datorat ratelor nesemnificative de raportare a cazurilor.

Crearea unui sistem capabil să răspundă catcallingului prin identificarea și evidențierea acestor cazuri, oferirea de sprijin și protecție corespunzătoare victimelor acestuia etc., este de o necesitate stringentă, ba chiar vitală, iar această cercetare reprezintă un prim pas în ceea ce privește elucidarea acestui fenomen, identificarea priorităților în prevenirea fenomenului, stabilirea unei strategii de acțiune cu delimitarea netă a competenței exclusive a actorilor implicați în soluționarea problemei, precum și responsabilizarea instituțiilor de stat pe această direcție.

Cuvinte-cheie: catcalling, umilire, violență psihologică, victimă, violență de gen, discriminare, violență fizică, comentarii evaluative, intervenție preventivă, programe de tratament, abordare integrată, comportament amenințător, hărțuire sexuală, vulnerabilitate, conduită fizică de natură sexuală, comentarii sexiste, agresor etc.

Summary

Street harassment (catcalling) is considered to be a particularly important current problem for most countries, including the Republic of Moldova, although there is little official data indicating the real extent of this phenomenon, due to the insignificant reporting rates.

The creation of a system capable of responding to catcalling by identifying and recording these cases, offering appropriate support and protection to its victims, etc., is an urgent and even vital necessity, and this request is a first step towards elucidating this phenomenon, identifying priorities in preventing the phenomenon, establishing a strategy for action with a clear borderline of the exclusive competence of the actors involved

in solving the problem, as well as making state institutions accountable for this area.

Keywords: catcalling, humiliation, psychological violence, victim, gender-based violence, discrimination, physical violence, evaluative comments, preventive intervention, treatment programmes, integrated approach, threatening behaviour, sexual harassment, vulnerability, physical conduct of a sexual nature, sexist comments, perpetrator etc.

Introducere. Adesea interacționând, în anumite împrejurări, între oameni pot apărea unele situații conflictuale sau chiar abuzuri și, deși societatea modernă, determină (obligă) oamenii să se comporte civilizată în orice circumstanță în raport cu o persoană, mulți oameni, în glumă sau în necunoaștere de caz, cred că regulile sunt instituite pentru a fi încălcate.

O formă de violență publică foarte des neglijată de către societate este hărțuirea stradală care este privită ca un comportament abuziv, în marea majoritate a cazurilor cu o puternică tentă sexuală ce vizează chiar pe cei mai vulnerabili membri ai societății: copii, adolescenți, femeii și nu numai, putând viza persoane de orice vârstă și sex și având la bază un comportament de intimidare a persoanei reprezentând o formă de a dobândi forță morală, stimă, apreciere sau de a-i face pe alții să se teamă.

Rezultate și discuții. Libertatea persoanei precum și inviolabilitatea sexuală a acesteia reprezintă valori protejate atât în plan internațional cât și național, legislația Republicii Moldova cunoscând o evoluție progresistă în domeniul respectiv.

Constituția Republicii Moldova [3] stipulează expres că: „Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică” [3, art. 24]. În aceeași ordine de idei, art. 28 din Constituția Republicii Moldova prevede că: „Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată”, în acest sens componenta intimă a vieții private având ca scop protejarea identității persoanei, a sferei vieții sale intime, a relațiilor personale, inclusiv a libertății sexuale.

Cu adevărat – protecția libertății sexuale, prevenirea fenomenului abuzului sexual, precum și protecția victimelor acestor fărădelegi – reprezintă subiecte cărora li se atribuie un deosebit interes, în special în ultima perioadă de timp, constituind o prioritate consfințită în actele internaționale cât și în cele naționale.

Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote) [5] (ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 73 din 12.04.2012); Statutul Curții Penale Internaționale [14] (ratificat de către R. Moldova prin Legea nr. 212 din 09.09.2010 care a stat la baza Legii nr. 64 din 04.04.2013 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova);

Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) [4] (fiind semnată la 06.02.2017 de către Reprezentantul Permanent al Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei și intrând în vigoare în R. Moldova la 01.05.2022 ca rezultat al ratificării de către Parlamentul Republicii Moldova la 14.10.2021), reprezintă doar câteva exemple de asemenea acte internaționale care abordează această violare gravă a drepturilor omului și tind spre toleranța zero privind această formă de violență (în special violența sexuală).

Prin aceste angajamente ferme, R. Moldova încearcă să pună capăt violenței împotriva femeilor precum și să promoveze toleranța zero față de discriminarea și violența în bază de gen, activități și inițiative ce pot fi catalogate drept pași importanți în ceea ce privește racordarea la standardele europene.

Recunoscând faptul că femeile și fetele sunt expuse unui risc mai mare de violență de gen decât bărbații precum și că femeile/fetele sunt deseori expuse unor forme grave de violență (ex: violență domestică, hărțuire sexuală, viol, căsătorie forțată, crime comise în numele așa-numitei „onoare”, mutilare genitală etc.), care constituie o încălcare gravă a drepturilor omului ale femeilor (fetelor) și un obstacol major în realizarea egalității dintre femei și bărbați etc., Convenția de la Istanbul și-a propus drept obiective de a:

- proteja femeile împotriva tuturor formelor de violență și de a preveni, de a urmări în justiție;
- elimina violența împotriva femeilor și violența domestică;
- contribui la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor;
- promova egalitatea substanțială între femei și bărbați, inclusiv prin împuternicirea femeilor;
- proiecta un cadru cuprinzător, politici și măsuri pentru protecția și asistența tuturor victimelor violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- promova cooperarea internațională în vederea eliminării violenței împotriva femeilor și violența domestic.

Astfel, întru realizarea acestor obiective, Convenția de la Istanbul a prevăzut expres că, statele semnatare ale acestei Convenții se vor angaja să includă o perspectivă de gen în implementarea și evaluarea impactului dispozițiilor Convenției pentru a promova și implementa în mod eficace politicile egalității între femei și bărbați și împuternicirea femeilor [4, art. 6].

Semnarea de către Republica Moldova a Convenției de la Istanbul, a impus obligația pozitivă a statului de a consfinți aceste prevederi în legislația națională și a stabili un cadru normativ atât material cât și procesu-

al compatibil cu standardele internaționale încercând astfel să promoveze schimbările în modelele sociale și culturale de comportament al femeilor și bărbaților, în vederea eradicării prejudecăților, obiceiurilor, tradițiilor și a altor practici, care sunt bazate pe ideea inferiorității femeilor sau pe roluri stereotipe pentru femei și bărbați.

De asemenea, Republica Moldova s-a obligat să depună efort în vederea oferirii suportului didactic necesar în probleme cum ar fi egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen ne-stereotipe, respectul reciproc, rezolvarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența de gen împotriva femeilor și dreptul la integritate personală, adaptate capacității în evoluție a elevilor, în curriculumul formal și la toate nivelele de educație.

Cu adevărat legislația Republicii Moldova a fost ajustată în vederea implementării standardelor internaționale și conține diverse prevederi legislative de rigoare [1, art. 78¹; 2, art. 173; 2, art. 201¹], însă, pornind de la faptul că relațiile sociale se află într-o continuă ascensiune, statul are obligația de a adapta normele legislative la realitățile sociale și de a acorda o maximă protecție vieții și inviolabilității persoanei (nemijlocit femeilor sau fetelor).

Totodată se atestă faptul că, unele subiecte de o sensibilitate sporită ce privesc inviolabilitatea persoanei, sunt cercetate superficial sau tangențial, deși ar trebui să le fie acordat un deosebit interes, actualitatea și importanța lor fiind una incontestabilă de vreme ce existența unor asemenea „fenomene” în societate reprezintă premise certe de declanșare a unor situații conflictuale care, ieșite de sub control, pot duce la consecințe grave. Un exemplu elocvent, în această ordine de idei, este catcallingul (hărțuirea stradală) privită în literatura de specialitate ca o formă de violență de gen.

Importanța abordării catcallingului (hărțuirii stradale) ca o formă a violenței de gen rezidă din însăși importanța respectării drepturilor femeilor și a fetelor, protejării acestora de diverse forme de violență, inclusiv stradale.

Având la bază cele menționate supra, ne adresăm o multitudine de întrebări, și anume:

a. Ce este catcallingul (hărțuirea stradală), când a apărut, care sunt formele prin care acesta se poate manifesta și care sunt datele statistice de care dispunem cu referire la acest subiect?

b. Care este impactul catcallingului asupra ordinii și liniștii publice (la general) și ce consecințe poate avea asupra persoanei (în mod special)?

c. Care sunt potențialele victime ale violenței stradale?

d. Pot fi bărbații victime a catcallingului?

e. Care sunt actorii ce trebuie implicați în activitatea de prevenire și combatere a catcallingului și care sunt cele mai eficiente forme și metode de prevenire și combatere ale acestui fenomen?

f. De ce, în Republica Moldova, catcallingului nu i se atribuie un interes

sporit (cuvenit)? etc.

De rând cu aceste întrebări la care vreau să găsesc răspuns, drept motiv ce a stat la baza abordării catcallingului (hărțuirii stradale) în conținutul respectivei cercetări, a servit un caz care a avut loc recent (catcalling clasic) în care a fost hărțuită o domnișoară cunoscută, caz ce s-a soldat cu:

1. Cauzarea leziunilor corporale grave agresorului (de către 2 prieteni de-ai persoanei agresate);

2. Intentarea unei cauze penale în privința celor 2 persoane (care au demonstrat o atitudine grosolană, un comportament fizic, verbal și nonverbal ce a depășit orice limite, lezând demnitatea victimei și creând o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie și insultătoare);

3. Consecințe de ordin psihologic asupra victimei (prejudicierea integrității psihologice) etc.

Cel care pentru prima dată a prezentat elementele ce definesc și diferențiază hărțuirea stradală de alte forme de hărțuire a fost Deirdre Davis. În articolul științific cu titlul „Hărțuirea stradală” (publicat în anul 1994) autorul a prezentat 5 trăsături definitorii ale hărțuirii stradale, și anume:

a. Este comisă doar în public;

b. Apare cel mai des între bărbați și femei;

c. Reacționând printr-un „mersi” victima provoacă și mai mult agresorul;

d. De cele mai multe ori comentariile hărțuitorului se referă la ceea ce nu poate fi văzut pe corpul victimei;

e. Comentariile hărțuitorului sunt deghizate în complimente, obiective și derogatorii [7, p. 14].

Cu referire la sensul *hărțuirii sexuale* putem menționa faptul că, per ansamblu, studiile demonstrează că ceea ce este considerat hărțuire stradală este similar în întreaga lume, mulți autori ai acestor acțiuni nefiind de acord ca acestea să fie catalogate drept *hărțuire*, deși majoritatea destinatarilor ar face-o (cu adevărat ne pomenim într-o împrejurare în care mediile ostile pot fi interpretate diferit în funcție de normele culturale). În cea mai mare parte a Asiei de Sud (India, Bangladesh, Bhutan, Maldive, Pakistan, Nepal, Sri Lanka) hărțuirea sexuală publică a femeilor este numită „*Eve taching*”. În Mexic, termenul spaniol „*Piropos*” este cel mai utilizat și are același sens.

Cercetarea interculturală a hărțuirii sexuale pune în contrast țări individualiste precum: Statele Unite, Canada, Germania și Țările de Jos cu țări colectiviste ca: Ecuador, Pakistan, Turcia, Filipine și Taiwan, și afirmă că oamenii din statele individualiste au șanse mai mari să experimenteze și să fie jigniți de hărțuirea sexuală decât cei din statele colectiviste.

Spre exemplu, brazilienii văd tendințele sexuale ca pe un comportament romantic inocent, prietenos și inofensiv, în timp ce americanii le per-

cep ca pe o formă de agresiune, ierarhie și abuz.

Totodată, studiile în domeniu ne demonstrează că SUA are o opinie de natură „discriminatorie” cu referire la catcalling în timp ce Europa percepe catcallingul ca o „încălcare a demnității individuale”, ceea ce înseamnă că Statele Unite se concentrează pe partea cu prejudecăți a hărțuirii, iar Europa se concentrează pe atentarea la individualitatea persoanei.

Pe ansamblu, SUA tinde să pună accent pe regulile sociale, iar Europa evidențiază elementele etice și morale ale hărțuirii stradale.

Având la bază trăsăturile definitorii ale hărțuirii stradale prezentate de către Deirdre Davis precum și generalizând cele expuse în literatura de specialitate cu referire la semnificația și înțelesul catcallingului, putem formula următoarea definiție a noțiunii de catcalling:

Catcallingul reprezintă o interacțiune nedorită în spațiul public între 2 sau mai multe persoane (de obicei străine), situație în care agresorul (agresorii), motivat (motivați) fiind de aspectul exterior, genul persoanei sau înclinațiile sale/lor sexuale, se adresează către victimă prin utilizarea diferitor forme nepoliticoase, cum ar fi: claxonat, fluierat, comentarii sexiste sau evaluative, chemat de pisică (psss), invitarea victimei la o partidă de sex, solicitări insistente a numărului de telefon, a adresei de domiciliu iar, în caz de refuz, manifestarea unui dispreț și dezgust total față de victimă.

În ceea ce privește originea catcallingului putem menționa faptul că, cercetând literatura de specialitate, am stabilit că nu este posibil de identificat originea acestuia, majoritatea cercetătorilor menționând că punctul de pornire al acestui fenomen ar putea fi recunoscut lansarea „Celei mai puternice campanii pentru egalitatea de gen” de către ofițerul de investigații a crimelor grave Rosa Parks, în 1944 (Alabama, SUA). Drept motiv pentru lansarea acestei campanii de către ofițerul Parks a servit investigarea de către acesta a unui caz de rezonanță (un viol în grup a unei femei de culoare pe nume Recy Taylor, în Abbeville, Alabama). Fiind marcat de cruzimea și de circumstanțele neplăcute, ostile, degradante, umilitoare, discriminatorii și insultătoare în care a avut loc incidentul, ofițerul a decis ca acest caz să servească drept premisă de declanșare a unor campanii cu scop de a nu admite pe viitor comiterea unor astfel de infracțiuni, incompatibile unei lumi civilizate [6, p. 490].

Susținătorii și adepții campaniei de promovare a drepturilor femeii (inclusiv de condamnare a violenței sexuale față de aceasta) nu s-au lăsat așteptați prea mult timp și, între anii 1960 și 1970, asistăm la înființarea primei și unei dintre cele mai puternice mișcări împotriva violenței sexuale față de femei și fete – Take Back the Night – organizație non-profit a cărei activitate este catalogată ca fiind un protest internațional împotriva violenței sexuale și a hărțuirii stradale împotriva femeilor.

Pentru prima dată în istorie, un marș de protest împotriva hărțuirii stradale (la care au participat în exclusivitate doar femei) a avut loc în anul 1970, sub denumirea de „Wall Street Ogle-In”, marș condus de înflăcărata promotoare a drepturilor femeii – Karla Jay. Urmărind drept scop creșterea gradului de conștientizare de către bărbați a efectelor negative a hărțuirii stradale asupra femeilor, doamnele participante la protest (mărșăluind pe Wall Street, cu pancarte care abordau hărțuirea stradală) fluierau și acostau jignitor bărbații care se aflau în preajmă, pe itinerarul desfășurării actului de protest.

Cu referire la formele catcallingului (prin care acesta se poate manifesta) putem menționa că, existând peste tot (deși nu prea iese în evidență) se prezintă prin astfel de acțiuni, ca exemplu:

a. Comentarii nepotrivite și nedorite, ca exemplu:

- Hei sexy, de ce nu vorbești cu mine? Sunt de condiții...
- Domnișoară, ai un iubit?
- Și unde înveți/locuiești/lucrezi?
- Te duc cu mașina undeva? Merg într-acolo...
- Ai fi mai frumoasă dacă ai zâmbi etc.

b. Gesturi non-verbale nedorite, ca exemplu:

- Fluierul lupului...
- Mieunatul pisicii...
- Alte sunete și/sau zgomote animalice....
- Fluierat....
- Claxonat...
- Lingerea buzelor....
- Mișcarea rapidă a pleoapelor....
- Închiderea rapidă, repetată, a unui sau ambilor ochi...
- Sărutul vampir...
- Sărutul în vânt etc...
- Sărutul pe nas....
- Sărutul pe obraz etc.

c. Hărțuire stradală sexuală:

- Privirea insistentă a unei persoane...
- Privirea unei persoane până se simte inconfortabil...
- Aprecierea unei persoane cu utilizarea unor expresii ca: frumos corp, picioare, piept, sacoșă, scurtă, căciulă, manichiură etc...

d. Hărțuire stradală invazivă:

- Atingeri nedorite...
- Îmbrățișat nedorit...
- Mângâiat nedorit...
- Lovituri gingașe asupra părților corpului...
- Apucatul de păr, nas, urechi, mâini, haine, geantă, accesorii etc...

Acestea sunt doar câteva exemple clasice, forme, prin care se poate exterioriza hărțuirea stradală, lista ne fiind una exhaustivă.

În ceea ce privește amploarea acestui fenomen în plan internațional putem menționa faptul că, conform datelor statistice relevante cu referire la acest subiect, 9 din 10 fete de până la vârsta de 23 ani au fost hărțuite (sexual) stradal (în public), iar 2 din 3 au fost supuse unor astfel de abuzuri într-un spațiu public închis (local de agrement, mall, hiper market etc.).

Mai mult decât atât, la nivel mondial, statisticile arată că:

- aproximativ 75% dintre femei au fost supuse unei hărțuiri stradale;
- aproximativ 40% dintre femei se tem să meargă singure în spațiile publice;
- circa 50% dintre femei/fete, din cauza pericolului hărțuirii stradale, sunt obligate să găsească rute alternative prin care să ocolească calea obișnuită pe care circulă spre destinație;
- 25% dintre femei/fete susțin că se află într-o relație doar pentru a se simți în siguranță astfel evitând hărțuirea stradală;
- 80% dintre femei/fete, atunci când se află în spațiul public (străzi, cartiere etc.) sunt dominate de o stare de neliniște generală;
- aproximativ 10% dintre femei/fete au fost nevoite de a renunța la serviciu pentru a evita zonele în care, anterior, au fost supuse hărțuirii stradale [10, p. 25].

Trebuie de precizat faptul că, aceste date statistice sunt unele generale iar amploarea fenomenului hărțuirii stradale diferă de la stat la stat, fiind influențat de flexibilitatea factorilor culturali, de reacția diferită a femeilor/fetelor față de catcalling [15, p. 1310-1328], și anume:

- În Australia aproximativ 90% dintre femei au suferit hărțuire verbală sau fizică în public, o dată sau de mai multe ori în cursul vieții (conform cercetărilor efectuate între anii 2015-2016);
- În Afganistan (conform cercetărilor efectuate în aceeași perioadă) prevalența hărțuirii stradale a fost de 93%;
- În Canada și Egipt rata de incidență a catcallingului este de aproximativ 85%;
- În SUA, aproximativ 40% dintre femei sunt hărțuite stradal lunar iar circa 30% raportat că au fost hărțuite o dată la câteva zile [9, p. 205].

Datele statistice sunt cu adevărat înspăimântătoare mai ales când acordăm atenție, în mod special, consecințelor nefaste ale hărțuirii stradale, și anume:

- ✓ Catcallingul afectează majoritatea femeilor/fetelor, indiferent de vârstă, naționalitate, rasă etc. [13, p. 22-29];
- ✓ Consecințe de ordin psihologic asupra victimelor (stres);
- ✓ Creșterea neliniștii și a sentimentului de frică al femeii/fetei care se

află în public;

- ✓ Discriminarea femeii/fetei etc;
- ✓ Încălcarea libertății persoanei, a securității acesteia în spațiul public;
- ✓ Răspunsuri emoționale care variază de la supărare moderată la frică intensă;
- ✓ Apare un sentiment de autoînvinuire (victimizare), o preocupare mai mare față de aspectul fizic, rușinea corporală (la victimă apare sentimentul de rușine față de corpul său și adesea își asociază corpul cu frica și umilirea);
- ✓ Prezența unor simptome fizice precum creșterea tensiunii musculare, dificultăți de respirație, amețeli și greață [8, p. 206-224].

Cu referire la potențialele victime ale violenței stradale este cazul să menționăm faptul că, în baza datelor statistice prezentate supra, putem conchide că victime ale catcallingului pot fi, preponderent, femeile de orice vârstă, indiferent de avere, naționalitate, convingeri politice, rasă, religie, orientare sexuală etc.

Luând vârsta, drept criteriu de delimitare a victimelor catcallingului (femeie), putem menționa că situația la zi se prezintă astfel:

- a. Până la vârsta de 12 ani – 20% din victime;
- b. Până la vârsta de 17 ani – 50% din victime;
- c. Până la vârsta de 23 de ani – 90% din victime.

În ceea ce privește bărbatul – ca victimă a violenței stradale – putem menționa faptul că el, de asemenea, poate fi victimă a catcallingului. Drept argument în confirmarea existenței și recunoașterii bărbatului ca victimă a violenței stradale poate servi un sondaj efectuat în anul 2014 pe un eșantion de 2.000 de cetățeni americani care s-a desfășurat la inițiativa grupului activist **Stop Street Harassment** care prezintă bărbatul ca victimă a violenței stradale în 25% de cazuri din numărul de bărbați intervievați, iar 16% dintre bărbații victime ai catcallingului au spus că au fost hărțuiți fizic într-un fel sau altul, inclusiv au fost urmăriți, supuși unor atingeri nedorite etc.

Concluzii. Deși catcallingul (hărțuirea stradală) reprezintă, cu adevărat, o problemă a întregii comunități, fiind recunoscută drept o formă de exploatare și discriminare care afectează negativ viața persoanelor supuse hărțuirii, în Republica Moldova, subiectului în cauză nu i se atribuie un interes sporit.

Reprezentând o problemă complexă, soluționarea ei este posibilă doar prin implicarea activă a tuturor membrilor comunității: bărbați, femei, copii, părinți, educatori, polițiști, lideri, manageri, funcționari publici, fețe biseri-cești, reprezentanți mass-media etc., fiecare dintre ei, prin desfășurarea activităților individuale, de grup, comunitare, regionale, naționale, având un aport direct în ceea ce privește prevenirea acestui fenomen.

În această ordine de idei recomandăm:

- Demonstrarea disponibilității și colegialității în prevenirea acestui

fenomen;

- Întreprinderea mai multor măsuri individuale în vederea preîntâmpinării comiterii hărțuirii stradale;
- Informarea comunității (în special a băieților și bărbaților) cu privire la fenomenul hărțuirii stradale (a consecințelor de pe urma acesteia);
- Informarea tuturor despre necesitatea abordării, tratării, respectării femeilor la același nivel ca și bărbații;
- Desfășurarea diferitor întruniri (evenimente) cu scopul de a crește gradul de conștientizare a publicului cu privire la catcalling;
- Organizarea și desfășurarea periodică a activităților de informare/instruire a polițiștilor în domeniul prevenirii și combaterii hărțuirii stradale cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele și abilitățile profesionale ale acestora;
- Lansarea unor campanii naționale de prevenire a hărțuirii stradale cu implicarea mai multor entități competente în domeniu, în scopul creșterii nivelului de informare al femeilor, fetelor și publicului larg asupra necesității implicării în prevenirea și combaterea catcallingului iar, în situația în care asemenea fapte au avut loc, încurajarea victimelor de a cere ajutor;
- Iluminarea spațiilor și a zonelor întunecoase care sunt adesea folosite pentru circulație și/sau odihnă;
- Instruirea femeilor/fetelor în sensul de a delimita hărțuirea stradală de complimentele aduse unei persoane cu o anumită ocazie;
- Crearea unei baze de date la nivel național privind cazurile de hărțuire stradală, agresorii stradali;
- Încurajarea persoanelor de a raporta cazurile de hărțuire stradală.

Desigur, oamenii se pot întâlni în stradă sau în alte locuri publice având posibilitatea de a-și face complimente și, o pot face cu drag. Hărțuirea stradală, spre deosebire de flirt sau compliment, provoacă disconfort și teamă, scad stima de sine, impun victima să se îmbrace altfel, să evite anumite locuri sau itinerare de circulație, să părăsească mallurile, sălile de sport, transportul public și chiar să-și schimbi locul de muncă, având consecințe extrem de grave asupra persoanei.

În context concluzionăm că, doar prin unificarea eforturilor noastre comune de a sprijini diverse forme, metode și campanii de prevenire a hărțuirii stradale, vom demonstra, în mod repetat, impactul și eficiența unei abordări integrate a unui fenomen antisocial, oferind o voce celor care nu se pot apăra singuri și punând la dispoziția lor mecanisme de raportare care să le permită să se facă auziți sau, după caz, să încurajeze alte persoane martore la asemenea evenimente de a interveni în vederea curmării acestora.

Referințe bibliografice

1. Cod nr. 218 din 24.10.2008 „Codul contravențional al Republicii Moldo-

- va”, publicat la data de 17.03.2017 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-84, art. 100.
2. Cod nr. 985 din 18.04.2002 „Codul penal al Republicii Moldova”, publicat la data de 14.04.2009 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74, art. 195.
 3. Constituția Republicii Moldova nr. 01 din 29.07.1994 „Constituția Republicii Moldova”, publicată la data de 12.08.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1, art. 5.
 4. Convenția Consiliului Europei din 11.05.2011 „Privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice” (Convenția de la Istanbul).
 5. Convenția Consiliului Europei din 25.10.2007 „Pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale” (Convenția de la Lanzarote).
 6. Dailey Jane, “At the Dark End of the Street: Black Women, Rape, and Resistance – A New History of the Civil Rights Movement from Rosa Parks to the Rise of Black Power, by Danielle L. McGuire”, *The Journal of American History*, 2011.
 7. Davis Deirdre, „The Harm That Has No Name: Street Harassment, Embodiment, and African American Women”, *Women’s Law Journal*, UCLA, 01.01.1994 <https://escholarship.org/uc/item/83b9f21g>.
 8. Farmer Olivia, Smock Jordan Sara, “Experiences of women coping with catcalling experiences in new york city: a pilot study”, *Journal of feminist family therapy*, 2017.
 9. Fileborn Bianca, Vera-Gray Fiona, “I want to be able to walk the street without fear: transforming justice for street harassment”, *Feminist Legal Studies*, 2017.
 10. Holly Kearl, “Stop street harassment: making public places safe and welcoming for women”, California, Santa Barbara: Praeger, 2010.
 11. <https://stirileprotv.ro/stiri/a/p-5-intrebari-esentiale-despre-hartuirea-stradala.html>.
 12. <https://www.greeneuropeanjournal.eu/hartuirea-stradala-si-violenta-de-gen-subiect-de-dezbatare-intr-o-romania-puternic-zguduita-de-pandemia-de-coronavirus>.
 13. Lennox Rebecca, Jurdi-Hage Rozzet, “Beyond the empirical and the discursive: The methodological implications of critical realism for street harassment research”, *Women’s Studies International Forum*, 2017.
 14. Statutul Curții Penale Internaționale de la Roma din 17.07.1998, publicat în Monitorul Oficial nr. 211 din 28.03.2002.
 15. Zimbroff Jennifer, “Cultural differences in perceptions of and responses to sexual harassment”, *Duke Journal of Gender Law & Policy*, 2007.